

ФОРМУВАННЯ ЛИСТКОВОЇ МАСИ РОСЛИН РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ В ПЕРІОД ВЕГЕТАЦІЇ

Падалко Т.О., аспірант

E-mail: krivapadalko@gmail.com

Подільський державний аграрно-технічний університет

Постановка проблеми. Україна має сприятливі умови для вирощування лікарських рослин – клімат і ґрунти. На її території налічується понад 200 різноманітних видів лікарських рослин, які використовують у натуральному та переробленому виді – у вигляді лікарської сировини.

Лікарською сировиною є різні органи та частини рослин. Джерелом сировини в галузі виробництва лікарських засобів в Україні є дикорослі лікарські рослини, що культивуються. Історія культивування ромашки лікарської налічує століття. Будучи однією з найцінніших лікарських рослин, вона природним чином постійно привертала інтерес дослідників.

Ромашка лікарська (*Chamomilla recutita* L.) – однорічна рослина 15–60 см заввишки родини айстрових (*Asteraceae*) – одна з найстародавніших лікарських рослин. Ромашка стала так називатися всього лише 200 років тому. Ця назва походить з польської, латинським словом *romana*, тобто «римська». В середині XVI століття поляки називали цю квітку «романів колір». «Ромашка» стала здрібнілою формою і вперше використовувалася під такою назвою в кінці XVIII століття в рецептах російського агронома А. Г. Болотова. На латині ромашка називається *Matricaria*, що перекладається як «маткова трава», оскільки ця рослина тоді була найпопулярнішим засобом при жіночих хворобах. Цю назву вперше використав шведський лікар і ботанік Альбрехт фон Галлер, а ось у Плінія Старшого в «Природній історії» ромашка фігурує під ім'ям *Chamaemellon*. Опис ромашки древній лікар Авіценна дав у своїй роботі «Канон лікарської науки».

Для формування посіву як фотосинтетичної системи, слід врахувати багато факторів, серед яких важливе значення має сорт(гібрид), екологія і біологія, а також комплекс агротехнічних заходів. Скоростиглість і відносно невелика площа живлення — наслідки високої вимогливості рослин ромашки лікарської до умов мінерального живлення і забезпечення вологою. Вчені експериментально визначили, що тільки на родючих ґрунтах і за достатнього зволоження одержують урожаї високої якості.

Виклад основного матеріалу. Планом наукових досліджень елементів технології вирощування рослин ромашки лікарської протягом 2017–2018 рр. було виконання польового дослідження, звідки вивчалась продуктивність сортів ромашки лікарської залежно від строків сівби: весняний, літній, осінній і норм висіву насіння: 4,0 кг/га, 6,0 кг/га і 8,0 кг/га. Об'єктом досліджень були високопродуктивні тетраплоїдні сорти Перлина Лісостепу і Bodegold ($2n = 36$). Ґрунти досліджуваного поля – сірі лісові середньо-суглинкові на карбонатному

лесі. Роки досліджень були сприятливими для росту і розвитку рослин ромашки лікарської. Фенологічні спостереження проводили в основні фази росту і розвитку рослин згідно з «Методикою державного сорто випробування сільськогосподарських культур.»

Період вегетації ромашки лікарської не тривалий – близько 2 місяців, а життєвий цикл рослини укладається в відрізок від 3 до 4 місяців. Насінневий матеріал проростає при плюсовій температурі від 3 градусів. При температурному режимі від 20 градусів, приблизно за тиждень з'являються повноцінні сходи. Фази розвитку ромашки лікарської знаходяться в тісному взаємозв'язку від кліматичних умов і, природно, коливаються із року в рік. Встановлено, що до фази пагоноутворення інтенсивність росту її рослин досить висока, а до фази бутонізації ромашка лікарська росте повільно (2–3 см за декаду). Від бутонізації до цвітіння темпи росту рослин значно збільшуються і становлять до 8–10 см. Після фази цвітіння лінійний ріст ромашки лікарської сповільнюється, що забезпечує рівномірний перерозподіл поживних речовин з вегетативної частини до генеративної. В процесі росту і розвитку ромашки лікарської спостерігалась тенденція росту маси рослин та окремих її частин (стебел, листків, суцвіть), зміні співвідношення надземних органів.

За морфологічною будовою, листки досліджуваної культури чергові, голі, сидячі, в загальному контурі широколанцетні або яйцеподібні, продовгуваті, в середньому, завдовжки 2–5 см та завширшки 0,5–1,8 см двічі або тричі перисто–розсічені на вузько–лінійні, майже ниткоподібні сегменти до пів міліметра ширини із загостреними ниткоподібними частками. Незалежно від типу розташування на стеблі листки зорієнтовані таким чином, щоб на їх поверхню падало достатньо світла. Листя, як правило, є основним органом фотосинтезу, а власне фотосинтез є важливим процесом, який суттєво впливає на рівень урожайності сільськогосподарських культур. Рослини ромашки лікарської, як уже зазначалося, характеризуються формуванням дрібного листя, кількість коливалася в середньому межах 70,2–85,8 штук на рослині, що ймовірно забезпечує фотосинтезуючі потреби досліджуваних рослин і як наслідок, їх повноцінний розвиток.

Маса листя відповідно до досліджуваних факторів у фазу бутонізації сорту Перлина Лісостепу становила в середньому 2,4 – 3,1 г з рослини, проте, сорту Bodegold, відмічався дещо нижчий показник – 2,6 г при нормі висіву 6 кг/га і ще нижчий – 2,4 г при нормах 4 кг/га і 8 кг/га. Фаза цвітіння у ромашки лікарської щодо маси надземних органів, зокрема листків, коливалася в межах 1,8–3,2 г. Потужним нагромадженням листової маси відмічена фаза плодоутворення. Тут маса листків по двох сортах різнилася в 0,4 г і найвищою була – сорту Перлина Лісостепу – 3,1 г за норми висіву 6 кг/га осіннього строку сівби при урожайності на цьому варіанті 2,1 г.

Висновки. Листкова маса суттєво впливала на рівень урожайності, ріст і розвиток рослин ромашки лікарської в період вегетації і суттєво залежатиме від площі листової поверхні для збільшення фотосинтетичної продуктивності посівів.